

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN LİSANS EĞİTİMLERİNDEN VE ÇALIŞMA ORTAMLARINDAN KAYNAKLANAN SORUNLARI

Günay AKGÜN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ankara.

Özet

Müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesi belli programlarla gerçekleştirilmektedir. Bu programlar zaman içerisinde değişmektedir. Yetiştirilen müzik öğretmenleri, değişik programlardan mezun olmaktadır. Ayrıca çalışma ortamlarının müzik derslerine uygunluk düzeyleri de verimliliği etkilemektedir. Bu çalışmada, müzik öğretmenlerinin sorunları ortaya konulmaya çalışılmış ve çözümüne yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik öğretmeni, Lisans Eğitimi, Çalışma Ortamı.

THE PROBLEMS OF THE MUSIC TEACHERS DERIVED FROM THEIR B.A. EDUCATION AND WORK ATMOSPHERE

Abstract

Education of music teachers is fulfilled with definite programs. These programs are changed in time. Music teachers are graduated from different programs. In addition, suit abilities of working atmosphere for music lessons is affected the productivity. In this study, the problems of music teachers are put forward and suggestions are submitted for solving the problems.

Keywords: Music Teacher, University Education, Working Atmosphere.

Giriş

İnsan, düşünebilen bir varlık olmasının doğal sonucu olarak öğrenme işlevini gerçekleştirebilecek özelliklerle donanıktır. İnsan, kendi deneyimleri ile birlikte, çevresindeki insanların deneyimlerinden de yararlanarak sürekli öğrenmekte ve kendisini geliştirmektedir. Önceleri, son derece sade ve kendiliğinden ortaya çıkan bu basit anlamdaki öğrenmeler, günümüzde insanoğlunun maddi ve manevi ihtiyaçlarının gelişimine paralel olarak değişmiş ve çeşitlenmiştir. Bugün gelinen noktada bilgilerin akış, gelişme, değişme ve yaygınlaşma hızına uyum sağlayabilmek oldukça güçleşmiştir. Süreklilik gösteren bu gelişme ve değişimleri izleyebilmek için çağdaş ihtiyaçları ve gelişmeleri karşılayabilecek, sistematik bir düzene ihtiyaç vardır. Bu sistematik düzen eğitimidir.

Eğitim, “Bilgiyi sadece tüketen değil, aynı zamanda üreten ve ürettiğini de paylaşabilen araştırmacı, bilimsel tutum ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi” olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 1999: 257). Bu nedenle eğitilen her birey aynı zamanda öğitebilme işlevini gerektiği gibi gerçekleştirebilecek düzeyde yetiştirilebilmelidir.

Belirlenen işlevleri kapsamında “Eğitim, kelime anlamıyla, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1985: 6). Bir başka yaklaşıma göre “Eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci” olarak da tanımlanabilmektedir (Fidan, 1985 : 14).

Eğitim kelimesinin iki kökeni olduğu kabul edilmektedir.. “Bunlardan birincisi “Educare (Beslemek), diğeri ise Edecere (Yükseltmek, yukarı kaldırmak)” anlamına gelir. Buna göre eğitimin işlevi; bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda yükseltilmesi-düzey kazanması, bireye geliştirici ortam hazırlanması olarak belirlenebilir” (Topses, 1990 : 27). Buna göre eğitimin bireyi bilişsel alanda olduğu kadar duyuşsal ve devinişsel alanlarda da geliştirmesi gerekmektedir.

Eğitim aynı zamanda bir yönlendirme işidir. Bu yönlendirme işlevini ifade eden bir tanım ise şöyledir: “Eğitim, bireyde istenilen yönde davranış değişikliği oluşturu nitelikteki bir süreçtir” (Tyler, 1950 : 4).

Eğitimin bir toplum için ne kadar önemli olduğunu ifade eden bir tanım şöyledir: “Eğitim toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede kuşkusuz en etkili süreçtir” (Uçan, 1994: 14).Bu tanıma göre eğitim bir süreçtir. Bu süreç içerisinde meydana gelen değişikliklerin, eğitimcilerle yani öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenerek aktarılmasında büyük yararlar bulunmaktadır. Böylece, öğretmenleri yeni değişikliklere göre biçimlendirmek, yönlendirmek, değiştirip geliştirmek ve yeni değişiklikleri uygulayabilmelerini sağlayacak şekilde yetkinleştirmek mümkündür. Aynı konuya değinen Oğuz’a göre (1999 : 21) “öğretmen yetiştiren kurumlarda, geleceğin ihtiyaçları da dikkate alınarak yeterli sayıda iyi nitelikte eleman yetiştirmek için konunun yüksek öğretim içinde bugüne kadar olandan çok farklı bir yaklaşımla başlı başına bir proje ile alınmasında zorunluluk vardır. Bu zorunluluk ayrıca, eğitim alanında araştırmalar yapılması, her kademedeki öğretim programlarının ve eğitim araçlarının geliştirilmesi, hizmet içi eğitimin düzenlenmesi, özellikle yeni eğitim teknolojilerinin eğitim sistemimize girmesi için gerekli malzemelerin hazırlanması gibi ihtiyaçların hızla artması karşısında daha büyük ağırlık kazanmaktadır.”

Eğitimin en kapsamlı alanlarından birisi de müzik eğitimidir. İnsan, yapısı itibarıyla sosyal bir varlıktır. Okul ortamında öğrencilerin sosyalleştirilmesinde en büyük görev, öğrencilerin birlikte iş yapma duygusunu geliştiren, müzik eğitimine düşmektedir. Eğitim açısından bu kadar önemli olan “Müzik; duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş seslerle anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 1994: 24). Müzik eğitimi ise “Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma” ya da “bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir” (Uçan, 1994 : 25).

Eğitimin malzemesi insandır. Dolayısıyla bu malzemeyi işlerken çok dikkatli olunmalıdır. Büyük müzik eğitimcisi Sr. Lorna Zemke'nin dediği gibi; “Biz ders planlarını öğretmiyoruz. Biz çocukları eğitiyoruz. Biz bilgiyi aktarmıyoruz. Biz bilgiyi çocukların anlayacağı düzeye indiriyoruz. Bizler birer rehberiz. Öğrencilerin, kendilerinin sahip olabilecekleri bilgi ve yeteneklerine ulaşabilecekleri basamakları hazırlarız.”(www.suite101.com/article). Bu nedenle öğretmen, çocuğu yönlendiren, biçimlendiren, yeteneklerini ortaya çıkaran bir rehberdir.

Müzik Öğretmenlerinin Sorunları

Eğitim ve öğretimin iki temel unsuru vardır. Bunlar, öğretmen ve öğrencidir. Tüm eğitim aktiviteleri bu iki unsur üzerine oluşturulur. Bu iki unsurdan öğretmenin tanımı şöyledir: “Öğretmen; eğitime anlam veren, onu işlevsel yapan, etkili ve verimli kılan temel öğedir. İnsan davranışları oluşturma uğraşısı içinde olan bir insan davranış mühendisidir” (Özen, 1998: 2).

Müzik öğretmeni ise şöyle tanımlanmıştır. “yalın ve özlü anlatımıyla müzik öğretmeni, müzik dalında öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği öğrenimi bitirerek ya da yeterlik kazanarak öğretmenlik mesleğini elde etmiş kimse demektir” (Uçan, 1987 : 16).

Müzik öğretmenlerinin sorunları öncelikle lisans eğitimlerinden başlamaktadır. Müzik öğretmenlerinin lisans eğitimlerinden kaynaklanan sorunlarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada 135 müzik öğretmenine, “müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullarda ses eğitimi alan derslerine daha fazla etkinlik kazandırmak için neler yapılmalı” şeklindeki açık uçlu soruya verilen yanıtlar ve yüzde değerleri aşağıda maddeler halinde gösterilmiştir.

Müzik öğretmenlerinin:

- %36.30'u ses eğitimi derslerinin haftada en az iki saate çıkarılmasını,
- %20.74'ü ses eğitimi derslerinin bir yıl ile sınırlandırılmamasını, dört yıllık süreyi kapsamasını ve zorunlu olmasını,
- %42.22'si, ses eğitimi derslerinde kullanılan repertuarın müzik öğretmenliği mesleğinde kullanılabilirliğini artıracak şekilde yeniden düzenlenmesini,
- %28.89'u ses eğitimi derslerinde kullanılan repertuarın yeniden düzenlenmesi sırasında Türkçe sözlü eserlere ve özellikle okul şarkıları, halk türküleri ile popüler eserlere ağırlık verilmesini,
- %5.93'ü ses eğitimi dersleri işlenirken mutlaka piyano eşlikli olarak çalışmaların yapılmasını, müzik öğretmeni adaylarının eserlere piyano eşliği yapabilecek düzeyde piyano çalabilmelerinin sağlanabilmesini,
- %13.33'ü, ses eğitimi derslerinde ses ısıtma çalışmalarına ayrıca zaman ayırarak önemle üzerinde durulması gerektiğini,

- %25.18'i koro derslerinin dört yıllık lisans eğitimi süresinin tamamında devam ettirilmesini,
- %5.18'i koro yönetimi dersinin mutlaka lisans eğitiminde, özellikle son sınıfta ve iki dönem süresince okutulmasını,
- %46.67'si korolar için oluşturulacak repertuarın gözden geçirilerek, ağırlığın çok sesli halk türkülerine, okul şarkılarına ve popüler koro eserlerine verilmesini, gerekli görmektedir. (Akgün, 2005 : 70)

Lisans eğitimlerinden kaynaklanan sorunların yanı sıra müzik öğretmenlerinin çalıştıkları ortamlardan kaynaklanan sorunları da bulunmaktadır.

1. Okulların hemen hemen hiç birisinde müzik dersliği bulunmamakta, bu durum dersleri olumsuz yönde etkilemektedir.
2. Sınıflarda öğrenci sayılarının son derece kalabalık olması, öğrencilerle bire bir ilgilenme ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.
3. Norm kadro fazlası uygulaması dolayısıyla müzik öğretmenleri birden fazla okulda görevlendirilmektedir. Bunun sonucunda müzik öğretmeni okullar arasında koşuşturmadan verimsiz hale gelmektedir.
4. Müzik derslerinde ve koro çalışmalarında kullanılacak müzik aletleri okullarda çoğunlukla bulunmamaktadır.
5. Müzik derslerinin seçmeli hale getirilmesi, öğrencilerin derse olan ilgisini olumsuz yönde etkilemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlik en kutsal meslektir. Çünkü malzemesi insandır. Bu nedenle eğitime ve dolayısıyla müzik eğitimine gereken önemin verilmesinin, ülkemizin geleceği açısından büyük yararları olacağı herkes tarafından bilinen bir gerçektir.

Bu görüşler ışığında müzik öğretmenlerinin, ses eğitimi alan derslerinden, müzik öğretmenliği mesleğinde daha fazla yararlanmak istediklerini, bunun için lisans eğitimi sırasında müzik öğretmeni adaylarına verilen ses eğitimi alan derslerinin, müzik öğretmenliği mesleğindeki kullanılabilirliğinin artırılması için yeniden düzenlenmesi gerektiği fikrinde birleştiklerini söylemek mümkün görünmektedir.

Müzik Öğretmenlerinin Lisans Eğitimi Sırasında Aldıkları Ses Eğitimi Alan Derslerinden Kaynaklanan Sorunlarına İlişkin Öneriler:

1. Müzik öğretmenlerinin tüm meslek hayatları boyunca seslerini kullanmaları gerektiği düşünülerek, bireysel ses eğitimi dersleri, tüm müzik öğretmeni adaylarını ve dört yıllık öğrenim süresinin tamamını kapsayacak şekilde müzik eğitimi programlarına konulmalıdır.
2. Bireysel ses eğitimi dersleri haftada bir saten iki saate çıkarılmalıdır

3. Bireysel ses eğitimi derslerinde kullanılan repertuar, müzik öğretmenliği mesleğindeki kullanılabilirliği göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmeli, yeni repertuarda Türkçe sözlü çocuk şarkıları, halk türküleri ve çocukların müzik derslerine ilgisini artıracak popüler eserlere ağırlık verilmelidir.
4. Bireysel ses eğitimi dersleri piyano eşlikli olarak işlenmeli, tüm müzik öğretmeni adaylarına, müzik öğretmenliği mesleğinde işleyeceği konulardaki şarkılara piyano ile eşlik yapabilecek düzeyde, piyano eğitimi verilmelidir.
5. Ses sağlığı ve korunmasının önemine ilişkin bilinçlendirme ve bilgilendirmeye, lisans eğitimi süresince ayrıca önem verilmeli, bu amaçla ders içerisinde yapılan ses ısıtma çalışmalarına özen gösterilmelidir.
6. Müzik öğretmenliği mesleğinde sık sık korolar oluşturulduğundan, koro dersleri lisans eğitiminin tamamını kapsayacak şekilde programlara konulmalıdır. .
7. Koro repertuarında da yeniden düzenleme ihtiyacı bulunmaktadır. Yeni repertuar oluşturulurken Türkçe sözlü okul şarkıları, halk türküleri ve popüler eserlere ağırlık verilmelidir.
8. Müzik öğretmeni kurduğu koroları aynı zamanda yönettiğinden, koro yönetim teknikleri dersi, son sınıfta ve iki dönemi kapsayacak şekilde programlara konulmalıdır..

Müzik Öğretmenlerinin Çalıştıkları Ortamlardan Kaynaklanan Sorunlarına İlişkin Öneriler:

1. Okullarda müzik derslikleri oluşturularak, hem müzik derslerinin hem de müzik öğretmenlerinin verimlilikleri artırılmalıdır.
2. Sınıflardaki öğrenci sayıları uygun düzeylere indirilerek, tüm öğrencilerle tek tek ilgilenilebilecek ortamlar oluşturulabilmelidir.
3. Norm kadro fazlası uygulamalarından kaynaklanan ve müzik öğretmenlerinin birden fazla okulda görevlendirilmelerinin yarattığı sorunlar giderilmelidir.
4. Müzik derslerinde ve koro çalışmalarında kullanılması zorunlu olan çalgıların ilk ve orta öğretim kurumlarına alınması sağlanmalıdır.
5. Müzik dersleri, tüm sınıflar için yeniden zorunlu dersler kapsamına alınmalıdır.

Kaynaklar

1. AKGÜN, G., (2005). Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarındaki Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Formasyonu Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
2. BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., (1999). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Araştırma Yeterlikleri: Eğitim Yönetimi, Sayı:18.
3. ERTÜRK , S.,(1985). Eğitimde Program Geliştirme. 7. baskı. Meteksan Yayınları, Ankara.
4. FİDAN , N (1985). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Alkim Kitapçılık Yayıncılık, Ankara.
5. OĞUZ, M., (1999). 2000’li Yıllara Yaklaşırken Toplumumuzun Eğitim ve Öğretimden Beklentileri. Kurtiş Matbaacılık, İstanbul.
6. ÖZEN, M., (1998). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Piyanoyu Müzik Öğretmenliğinin Gereklere Doğrultusunda Kullanma Becerileri. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
7. TOPSES , G., (1990). Eğitim Sürecinde İnsan ve Psikoloji, Ankara.
8. TYLER, W.R. (1950). Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago
9. UÇAN, A., (1987). Müzik Eğitimi. Güzel Sanatlar Eğitimi Önlisans Programı, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir.
10. UÇAN , Al.,(1994). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.